

Беріг у серці Україну

Надія ТРЕБІНА
Провідний бібліограф Полтавської
обласної бібліотеки для юнацтва
імені Олеса Гончара

Леоніда Лимана вважають видатнішим поколінням, "народженого у війні".
Ю. ЛАВРІНЕНКО.

ЗГАДАЙМО сьогодні нашого земляка, яскравого обдарування поета, прозаїка, публіциста, наукового співробітника Української Вільної Академії наук у США, активного члена Міжнародного Українського Руху Леоніда Лимана (Григоріва). Письменника, три чверті життя якого пройшли поза Україною. І хоч майже весь творчий доробок його був здійснений в еміграції, він змістом та духом – український.

ВИЙШОВ Леонід Лиман-письменник із горнила Другої світової війни, з "покоління 1941-го року". Народився у селі Малі Сорочинці 13 серпня 1922 року. В закордонних джерелах місце народження визначалося по-різному: "Миргород", "Миргородський повіт", "народився на автохтонній Полтавщині".

Багато довелося пережити майбутньому письменникові. Голодомор 33-го, колективізація, сталінські репресії – усе це зачепило підлітка чорним трагічним крилом. У Гадяцькій тюрмі розстріляли репресованого отця Івана Григоріва – батька Леоніда. Старший брат Дмитро помер від сухот, а мати наклала на себе руки. Хлопча-школяр залишився сиротою. Ним опікувалася громада села Соснівка Гадяцького повіту, де батько був священником. З Гадяцьким краєм пов'язані шкільні роки Леоніда, навчання у педагогічному училищі, перші публікації ранніх поезій. 1939 року юнак став студентом Харківського учительського інституту.

1941 рік, війна. Леонід залишився у Харкові, окупованому нацистами. Його поезії друкувалися в харківській газеті "Нова Україна" поряд з творами Д. Нитченка, А.Любченка, Ю. Шевельова (Шереха). У нарисі "Моє інтимне" з вірою і надією він писав: "Спалено інститут, в якому я вчився, десь над Хоролом пустою стоїть будинок, де я виріс, лободою заросли могили моїх батьків..., все ж "не все пропало", буде спокій, сонце і буде для сильних духом майбутнє".

Під воєнне лихоліття (у 1943–1944 рр.) Леонід, взявши прізвище Лиман, яке мав тхось із рідні, опиняється у Львові, куди з'їхалося багато молодих непересічних українських літераторів, у тому числі земляків-полтавців:

Ім чути, як дихає Львів.
Згадається кривда і слава.
Не видно полтавських шляхів,
Далеко-далеко Полтава.

Леонід Іванович у ті роки друкувався у таких виданнях, як "Львівські вісті", "Наші дні", "Золотий перстень".

Далі дорога лежала на Захід – німецьке місто Регенсбург. 1945 року в знекровленій і вкрай виснаженій Німеччині виникла ідея об'єднати письменників-емігрантів у літературну організацію – МУР (Мистецький Український Рух). Юрій Шевельов (1908–2002), видатний український літературознавець, критик, лінгвіст, лауреат Національної премії імені Т. Г. Шевченка, згадував: "Вона постанала з наміру Леоніда Полтави і Леоніда Лимана створити видимість літературної організації, щоб опанувати друкарню, яку вони вивезли з Пляєну, коли те місто мало перейти з американських рук у російські. Це була авантюра, і вона вдалася: скриню з [українськими] шрифтами привезено до Регенсбурга, підвалена під розвідок літератури була закладена. Можна було ставити пам'ятник героям".

В ту західнонімецьку пору Лиман активно друкував вірші, нариси, статті, рецензії в українській пресі. У 1946–1947 рр. він вніс в українську поезію щось таке, чого в ній не було досі. Оце "щось" український літературознавець Юрій Лаврінченко

Леонід Лиман і Любов Дражевська (в окулярах). Фото 1998 року. З архіву автора

Автограф Леоніда Лимана. З архіву автора

Лист з мене

Шановний Григоріє!
На цей раз коштів вам гроно:
зі Л. Дражевської. Так ми
випладили роки 3-4 тому.
Насам
Всім найкращою!
З пошаною Л. Лиман

20 серпня
1998р

(1905–1987) визначив як "духовний аристократизм". У вірші "Лиман" поет, лауреат Національної премії ім. Т.Г.Шевченка В. Базилевський написав:

Немолодим вогнем грів Лиман
молодий,
У двадцять ноту брав, як іншим
зась і в сорок.
Не п'явся в перший ряд, хоча туди і
пхав старик Державин.
Метеором не був, не є. Його
козирні – стрим,
фактура, тон, шляхетності ознаки...

І раптом Леонід Іванович, володар "особливого мистецького знання слова", без пояснень зіходить з поетичного шляху. Цитуємо далі В. Базилевського:

Знічев'я вмовк. Чому? Що сталося
з ним?
Те зна Господь, а може, й він не
знає.

Та "Мгарський монастир" не
промина,
А "Казка" загадкова і нетлінна.

Чужина стала його гнітати. У нарисі "Моє інтимне" читаємо: "В житті ми йшли не так, як нам бахалось. Нас привчали жити у світі чужих поривань і набутих норм життя. Ми дихали чужим повітрям..."

Літературознавець М. Слабошпицький доповнив: "Самотність у них, поетів нашої еміграції, була в широкому розумінні – це самотність у чужому краю". 1949 року Леонід Лиман переїхав до США, постійно проживав у Нью-Йорку.

Однакова романтика портів
Нью-Йорку, Севастополю, Бізerti...
Повсюди та ж неумолимість слів:
"Коли від'їхати – це трохи вмерти".

Мешкав у церкві, на другому поверсі мав невеличку кімнатку. "Я самітний у своїй кімнаті..." – писав він, не маючи родини, дітей. Допомогати, турбуватися, перейматися болями інших – було його сутністю.

У середині 60-х років ХХ ст. він наважився написати листа у Соснівку (Гадяцького району, де сільська громада прихистила його, сироту, в ди-

тинстві): "Я не багатий і не бідний. Живу в Америці. Є що їсти й пити, є дах над головою. Маю можливість вам трохи допомогти. Все, що вишлю, прийміть як подяку за те, що були близькими людьми моєму батькові, за те, що ви молилися разом з ним..."

У Леоніда Івановича не було бажання інтегруватися в американський світ. Він стежив за українським життям, був частим гостем на українських вечорах, любив бувати у бібліотеках. Проживши десятки років у США, Лиман так і не позбувся свого м'якого полтавського "ль", говорив з притаманною йому трохи співучою інтонацією. Самотужки видавав "Нотатник" – місячник суспільно-політичної тематики, в якому висвітлював літературно-мистецьке життя в Україні і в еміграції, працював редактором на радіостанції "Свобода". У зарубіжжі його творчість привертала увагу читачів, критиків. Так, літературознавець В. Державин (1899–1964) у журналі "Україна і світ" відзначав, що Лиман належить до тих письменників, "чия творчість позначена певними рисами геніальності".

2002 року в київському видавництві "Задруга", за редакцією українського літературознавця Р. Доценка, вийшла книга творів Л. Лимана "Пам'ять" (поезія і проза). Його поезії беруть у полон з першого рядка.

За словами есеїста, публіциста В. Лесича (1909–1982), "поезія Л. Лимана... має своєрідну елегантність... якесь спокійне, хоч по суті трагічне, сприймання своєї доби".

Неодноразово Леонід Іванович звертається до постаті Т. Г. Шевченка – символа української самобутності, державності, духовності. А ще вражають глибина думки, витонченість, зворушлива любов до рідної землі, Віра у її майбутнє.

... віряться мені,
Що Україна буде молодіти
І переможців чутиме пісні.

Україна прогримить могутньо,
В віки підніси непоміркий стег.

Леоніду Івановичу були властиві надзвичайна скромність, небагатослівність, інтелігентність. Він ніколи не принизив людську гідність, ніколи про людей не говорив поганого. Жив гідно, з любов'ю до ближнього, до рідного краю, редагував інформаційний листок "Полтавська земляцтво", намагаючись об'єднати полтавців у діаспорі.

Помер Леонід Іванович Лиман 31 жовтня 2003 року. "Він жив для людей і вельми їм прислужився" (із некролога в діаспорі). Він залишився у пам'яті всіх, хто його знав, людиною світлої душі, чистого серця, безмежної доброти. У рамках декомунізації з ініціативи голови обласного товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка Миколи Кульчинського одну із вулиць Полтави перейменували на честь Леоніда Лимана.